

Arbejdsrettens dom af 29. november 2012

i sag nr. AR2012.0341:

Kristelig Arbejdsgiverforening

for

Restaurant Vejlegården ApS

(advokat Anders Schmidt)

mod

Landsorganisationen i Danmark

for

Fagligt Fælles Forbund

(advokat Pernille Leidersdorff-Ernst)

Dommere: Lene Pagter Kristensen, Thomas Rørdam (retsformand), Poul Dahl Jensen, jf. arbejdsretslovens § 8, stk. 1 og 2.

Uoverensstemmelsen

Sagen, der er indbragt for Arbejdsretten ved klageskrift af 23. maj 2012, angår, om en af Fagligt Fælles Forbund varslet og iværksat hovedkonflikt mod Restaurant Vejlegården ApS og nogle sympatikonflikter, der er iværksat til støtte for hovedkonflikten, er lovlige.

Påstande

Klager, Kristelig Arbejdsgiverforening for Restaurant Vejlegården ApS, har principalt nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende, at det samlede omfang af den iværksatte hovedkonflikt og de iværksatte sympatikonflikter ikke er proportionalt henset til, at klager allerede er dækket af en overenskomst mellem en landsdækkende lønmodtager- og arbejdsgiverorganisation, og at sympatikonflikterne derfor er ulovlige.

Klager har subsidært påstået indklagede dømt til at anerkende, at den iværksatte hovedkonflikt er ulovlig, idet sympatikonflikterne i væsentlig grad er baseret på ulovlige kampskridt, og at indklagede som følge heraf er afskåret fra at understøtte et overenskomstkraft med hoved- og sympatikonflikter i en af Arbejdsretten fastsat "fredningsperiode".

Klager har mere subsidiært påstået indklagede dømt til at anerkende, at de iværksatte sympatikonflikter omfattende

- 1) kundesammenhænge og opfordringer til kundeboykot og/eller
- 2) postomdeling og/eller
- 3) affaldsbortskaffelse

er ulovlige.

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund, har påstået frifindelse.

Sagsfremstilling

Hovedkonflikten samt anvendelse af bannere og løbesedler og kundesammenhænge mv.

Den 1. november 2011 overtog Restaurant Vejlegården ApS forpagtningen af Restaurant Vejlegården. Selskabet er ejet af Amin Skov, som også driver restauranten. Kort efter overtagelsen blev Amin Skov kontaktet af Fagligt Fælles Forbund (3F), Vejle, som ønskede overenskomst med selskabet om restauranten. Amin Skov ønskede imidlertid ikke at indgå overenskomst med 3F, da selskabet som medlem af Kristelig Arbejdsgiverforening allerede var forpligtet af overenskomsten mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening.

Da der ikke kunne opnås enighed, iværksatte 3F den 19. marts 2012 hovedkonflikt i form af strejke og blokade mod restauranten med henblik på at opnå overenskomst.

Ved klageskrift af 21. marts 2012 til Arbejdsretten nedlagde klager bl.a. påstand om, at indklagede skulle anerkende, at 3F, Vejle, havde anvendt ulovlige kampmidler ved brug af bannere og løbesedler, og at 3F skulle undlade at opfordre kunder til at boykotte restauranten.

Bannerne, som blev anvendt af 3F's blokadevagter foran restauranten, havde følgende tekst:

”GÅ BARE VIDERE! Restaurant Vejlegården ønsker ikke at indgå overenskomst”

Af løbesedlerne, som blev omdelt ved restauranten, fremgik bl.a.:

”Vi opfordrer til at man i stedet går på overenskomstdækkede spisesteder. Se liste på bagsiden.”

På bagsiden af løbesedlen var en liste over en lang række spisesteder i Vejle, som 3F har overenskomst med.

Den 22. marts 2012 blev der afholdt møde i Arbejdsretten om disse kampskridt. Det fremgår af Arbejdsrettens retsbog, at indklagede erklærede, at afdelingen var villig til at fjerne bannerne og at undlade fortsat at udlevere løbesedlerne. Klager tilkendegav at ville hæve sagen, hvis erklæringen blev efterlevet.

Ved klageskrift af 27. marts 2012 indbragte klager på ny sagen for Arbejdsretten i anledning af, at 3F var gået over til at anvende nye bannere, som efter klagers opfattelse også var udtryk for et ulovligt kampskridt.

Teksten på de nye bannere var:

”GOD SMAG I MUNDEN”

og videre

”Hvis du ser OK mærket, kan du føle dig sikker på, at der er ordnede forhold for de ansatte”

Den 29. marts 2012 blev der afholdt nyt retsmøde i Arbejdsretten. 3F oplyste, at man ikke længere anvendte banneret, og at man var gået over til at anvende et banner med teksten:

”3F ønsker at indgå overenskomst med Vejlegården”

Klager havde ingen indvendinger mod dette banner, forudsat at det ikke blev anvendt på restaurantens område.

Den 11. maj 2012 blev en madanmeldelse, hvor restauranten fik 2 af 6 mulige stjerner, bragt i Vejle Amts Folkeblad med overskriften:

”Når det kun handler om maden...

Vejlegården er Trekantsområdet for tiden mest omtalt spisested – maden er imidlertid ikke noget at skrive hjem om...”

Anmeldelsen blev af 3F anvendt som forside til en løbeseddel, som i tiden herefter, bl.a. den 22. maj 2012, blev sat på restaurantgæsters bilruder med bl.a. følgende tekst på bagsiden:

”Restaurant Vejlegården ønsker ikke ordentlige løn- og aftaleforhold for deres ansatte

Du finder spisesteder med overenskomst på www.3f.dk/spisesteder”

3F anvendte et banner med tilsvarende ordlyd på sin bygning, der ligger lige ved siden af restauranten.

Den 15. maj 2012 sendte 3F en mail til en restaurantgæst med følgende ordlyd:

”Hej

I dag holdt der en vogn fra jeres virksomhed ved Restaurant Vejlegården, Toldbodvej 13, Vejle og to mand var inde og spise på restauranten.

Restauranten er omfattet af en – meget medieomtalt – konflikt med 3F, grundet at forpagteren Amin S Bardbegi har opsagt HORESTA/3F overenskomsten og til gengæld indført en såkaldt kristelig overenskomst, der stiller de ansatte ringere på samtlige punkter.

Vi vil gerne vide om besøget skal tages som udtryk for at jeres virksomhed har taget stilling i den verserende konflikt og i således støtter restaurant Vejlegården.

Med venlig hilsen
Henning L. Troelsen”

Senere samme dag blev mailen besvaret. I svaret hedder det bl.a.:

”Hej Henning jeg syntes at i er nogle vat pikke at stå der og være til grin for medlemmers penge og desuden er det meget dårligt at man ikke kan gå ind og spise uden at i skal genere en. Jeg syntes at i skulle lave noget fornuftigt i stedet for at en flok arbejdsledige skal have ekstra for at stå der. Jeg bakker jer ikke op.”

3F svarede hertil den 16. maj 2012:

”Hej

Tak for svar.

Så ved vi jo hvor vi har din virksomhed!”

Den 7. juni 2012 modtog endnu en restaurantgæst en mail fra 3F med en tekst svarende til teksten i mailen af 15. maj 2012.

Postudbringning

Den 3. april 2012 meddelte LO Restaurant Vejlegården og Dansk Arbejdsgiverforening, at LO og 3F havde besluttet at iværksætte en sympatikonflikt fra og med den 13. april 2012, således at intet medlem af 3F beskæftiget hos medlemmer af DIO-I måtte udføre bl.a. arbejde, der hidrører fra eller er bestemt for virksomheden. Sympatikonflikten trådte i kraft som varslet og medførte bl.a., at der ikke blev udbragt post til restauranten.

Af en artikel bragt i Jyllandsposten den 16. august 2012 fremgår bl.a.:

”Postboykot er ulovlig

Det er ulovligt, når Post Danmark ikke bringer post ud til Vejlegården, siger ekspert.

Ledelsen i Post Danmark bryder postloven i den faglige konflikt omkring Restaurant Vejlegården. Det fastslår Claus Haagen Jensen, professor og cand.jur. på Copenhagen Business School, CBS.

Restauranten har ikke modtaget post siden midten af april, fordi postbude organiseret i 3F indgår i sympatikonflikten mod Vejlegården, efter at ejeren har opsagt en overenskomst med 3F for restaurantens ansatte.

’Postloven siger klart, at man har krav på at få posten bragt ud,’ siger Claus Haagen.

Afviser kritik

Post Danmark ønsker ikke at stille op til interview, men via presseafdelingen siger ledelsen:

’Vi overholder spillereglerne på arbejdsmarkedet som medlem af DI, og så har vi ikke mere at sige om det.’

Det er Trafikstyrelsens pligt at sikre, at Post Danmark overholder postloven. Styrelsen har dog ikke tænkt sig at gribe ind.

’Når der er tale om en lovligt varslet konflikt, er vi ude i en force majeure-situation.’ siger Thorbjørn Ancker, kommunikationschef i Trafikstyrelsen.

Men de arbejdsretlig spilleregler kendt som den danske model kan ikke overtrumfe dansk lov, siger Claus Haagen Jensen.”

Den 22. august 2012 blev en artikel bragt i Vejle Amt Folkeblad med overskriften:

”Minister: Postboykot af Vejlegården i orden.”

I artiklen er transportminister Henrik Dam Kristensen citeret for at udtale bl.a.:

”... at Post Danmark har informeret Restaurant Vejlegården om, at virksomheden kan hente sine forsendelser på det lokale posthus.”

Transportministeren har i medfør af postlovens § 14 den 28. marts 2011 meddelt en individuel tilladelse til postbefordring til Post Danmark A/S. Af tilladelsen fremgår bl.a.:

”2. Befordringspligten Indland og Udland

Post Danmark er forpligtet til at sikre postbefordring på dansk område af følgende indenlandske forsendelser og forsendelse fra udlandet, Færøerne og Grønland til adressater i Danmark samt forsendelser til udlandet, Færøerne og Grønland:

...

Befordringspligten omfatter indsamling ved postkasser og postbetjeningssteder, sortering, transport og omdeling af forsendelserne.

...

2.2. Kvalitetskrav og kvalitetsmåling

...

I forbindelse med de månedlige indrapporteringer kan Post Danmark anmode Trafikstyrelsen om at få godkendt tilfælde som force majeure ved dokumentation af en ekstremsituation. Eksempler på force majeure fremgår af Bilag 2.

...

Bilag 2

...

I tilfælde af force majeure indgår relevante testbreve ikke i kvalitetsmålingen. Force majeure kan f.eks. være følgende:

- Strømnedbrud
- Hel eller delvis lukning af (dele af) landet p.g.a. ekstreme vejrforhold, f.eks. snestorm
- Lukning af broerne over Storebælt, Lillebælt eller Farøbroerne på grund af storm eller uheld.”

Afhentning af affald

Den 29. maj 2012 blev sympatikonflikten udvidet til også at omfatte bortskaffelse af dagrenovation. Henning Troelsen sendte forinden en mail til de renovationsfirmaer, der bortskaffede dagrenovation fra restauranten, hvori det hedder:

”Hej

Vi ønsker hermed at informere jer om, at en af jeres kunder; Restaurant Vejlegården, Toldbodvej 13 B, 7100 Vejle, fra mandag den 29. maj 2012 er omfattet af sympatikonflikt.

3F Vejle har fra den 19. marts 2012 haft konflikt med virksomheden, som har opsagt sin 3F overenskomst og i stedet meldt sig i Kristelig Arbejdsgiverforening.

Dansk Arbejdsgiverforening har oprindelige protesteret imod at vores sympatikonflikter omfattede renovation, men valgte i fredags på baggrund af sine medlemsorganisationers melding, at acceptere at renovation omfattes af sympatikonflikten.

Vi forventer jo herefter at i tager dette til efterretning, og ophører med at betjene virksomheden.”

Om morgenen den 29. maj 2012 sendte Henning Troelsen en mail til nogle kollegaer fra 3F, hvori det hedder:

”Hej med jer

Vi vil jo rigtig gerne have en effektiv sympatikonflikt imod Restaurant Vejlegården på renovationsområdet og vil gerne undgå at der går 14 dage med at køre det ind.

Den kan gøres effektiv, hvis vi fra starten er på dupperne og giver os et praj i samme sekund i ser en bil fra følgende renovationsfirmaer:

Meldgaard Miljø
SL Renovation, Brdr. Larsen
Lotra A/S

På forhånd tak.
Henning”

Restauranten er omfattet af Vejle Kommunes regulativ for erhvervsaffald gældende fra den 1. januar 2012. Regulativets § 10 omhandler ordning for dagrenovationslignende affald, og i § 10.1 er det anført, at der ved dagrenovationslignende affald f.eks. forstås:

”Let fordærveligt affald som eksempelvis affald indeholdende animalsk eller lugtende affald affald som giver hygiejnemæssige problemer i form af lugt, fluer, skadedyr eller lignende affald som i sammensætning svarer til dagrenovation fra private husholdninger

Dagrenovationslignende affald omfatter f.eks. affald fra fortæring og velfærdsfaciliteter, madaffald fra spiserum/spisesteder, kantiner, storkøkkener, virksomhedskøkkener, delikatess forretninger, let fordærveligt affald fra fødevarevirksomheder, grossister og lignende.”

Dagrenovationsordningen gælder efter regulativets § 10.2 for alle virksomheder i Vejle Kommune, hvor virksomheden frembringer dagrenovationslignende affald, og er i § 10.3 beskrevet således:

”Dagrenovationsordningen er en indsamlingsordning etableret som en henteordning. Enhver virksomhed, som frembringer dagrenovationslignende affald, er forpligtet til at frasortere dagrenovationslignende affald og håndtere det via kommunens indsamlingsordning for dagrenovationslignende affald.

Virksomheder må ikke håndtere dagrenovationslignende affald via virksomhedens andre affaldsordninger f.eks. småt forbrændingsegnete affald.”

Det fremgår af regulativets § 10.9, at beholdere til dagrenovationslignende affald tømmes en gang om ugen på en fast ugedag. Endvidere hedder det bl.a.:

”Hvis der forekommer perioder, hvor der ikke sker afhentning af dagrenovationslignende affald, f.eks. som følge af strejke eller vejrlig, kan kommunalbestyrelsen i stedet anviser affaldet opsamlet i sække for efterfølgende afhentning eller aflevering på genbrugspladserne i kommunen, uden der sker fradrag i renovationsgebyret.”

Konfliktens omfang og betydning

I et indslag offentliggjort den 24. april 2012 på YouTube hedder det bl.a.:

”3F forøger omsætningen hos Vejlegården

3F har i lang tid lavet blokader imod Vejlegården, da stedet ikke ønsker at indgå overenskomst med dem. Det har de gjort med KRIFA. Det viser sig dog, at den ’skade’ de vil påføre virksomheden har den modsatte effekt: Kunderne strømmer til!”

BT bragte den 22. juli 2012 en artikel, hvori det bl.a. hedder:

"Saxo-boss håner 3F – uddeler gratis mad i Vejle"

...

- Som antydnet i rubrikannoncen vil jeg [Lars Seier Christensen, direktør for Saxo Bank] gerne invitere nogle venner på middag på Vejlegården, som fortjener alle gode menneskers støtte lige nu.

Så jeg har besluttet at give 250 middage væk. 100 af dem bliver til mine Facebook-venner efter først-til-mølle princippet. (Derudover inviterer jeg 100 LA-medlemmer og 50 LAU-medlemmer, men det håndterer de to organisationer selv)."

Af en artikel bragt af Horsens Folkeblad den 24. juli 2012 fremgår bl.a.:

"Lokal gallerist fyldte Vejlegården på 80 sekunder"

...

Det tog kun 80 sekunder for galleriejer Erik Guldager at fylde 110 pladser til en støttefest for den meget omtalte Restaurant Vejlegården i Vejle."

Af en artikel bragt af Politiken den 25. juli 2012 fremgår bl.a.:

"Restaurant Vejlegården har oplevet større omsætning siden konflikten med 3F brød ud."

...

'Vi kan mærke en stigning i dagens omsætning på 15 procent de dage, hvor det har ramt nyhederne massivt', siger Amin Skov til politiken.dk.

Men tilføjer samtidig, at han i denne periode også har kørt et tilbud på stegt flæsk og persillesovs, hvilket normalt trækker mange mennesker til restauranten."

I en artikel omtalt på hjemmesiden "ekstrabladet.dk" den 27. juli 2012 er Claus Gilbert Clausen, mediebureauet MEC Danmark, refereret for at udtale bl.a.:

"Han vurderer med et konservativt bud, at omtalen omsat i annoncekroner, vil beløbe sig til langt over en million kroner i spaltepads. Dertil kommer, at der allerede er en målbar effekt ved de mange besøgende, der er rejst til Vejlegården for at spise på den kendte restaurant. Mange andre annoncekampanjer har nærmest ingen effekt. Men her kan effekten ses."

TV2 Nyhederne bragte den 1. august 2012 en omtale på hjemmesiden "nyhederne.tv2.dk" af konflikten, hvor det hedder bl.a.:

”Restaurant Vejlegården og fagforbundet 3F har igennem længere tid været i totterne på hinanden, fordi restauranten har tegnet overenskomst med Krifa frem for 3F.

...

Og opbakningen til Restaurant Vejlegården kommer ikke bag på stedets restaurantchef:

’Vi har fået rigtig mange gæster i huset de seneste mange uger, som kun er positive og glade og bakker os op. Vi er meget glade for den opbakning og sympati vi har fået. Det gæsterne bedst kan gøre, det er at komme og spise hos os. Det gør os glade og positive, og giver os mod på at fortsætte kampen lidt endnu,’ siger restaurantchefen til TV2 News.”

Samme dag skrev Politiken, at Liberal Alliance i protest mod 3F havde besluttet at flytte partiets sommergruppemøde til Vejlegården.

Af en artikel på hjemmesiden ”vejleamtsfolkeblad.dk” den 2. august 2012 hedder det bl.a.:

”Øllet flyder gennem blokaden af Vejlegården

3F’s forsøg på at bremse levering af øl og vand til Restaurant Vejlegården bliver forhindret af uorganiserede.

Restaurant Vejlegården er klar til at skænke fadøl til Liberal Alliances politikere, når partiet fredag er færdig med deres sommergruppemøde.

Selvom fagforbundet 3F siden 13. april har forbudt LO medlemmer at levere øl og vand til restauranten som led i en sympatikonflikt mod Vejlegården, så har restauranten ingen problemer med at skaffe drikkevarer.”

Af en artikel på hjemmesiden ”denkorteavis.dk” den 5. august 2012 fremgår bl.a.:

”På Restaurant Vejlegården er restauratør Amin Skov Badrbeigi ikke et sekund i tvivl: al den reklame, som 3F har givet, kan simpelthen ikke købes for penge!”

Vejlegårdens revisor, HD, cand. merc. aud. Lone Vinge, er til brug for Arbejdsrettens behandling af sagen fremkommet med følgende økonomiske oplysninger om Vejlegården:

”Selskabet er stiftet pr. 1. november 2011, og har frem til 31. august 2012 – en periode på 10 måneders drift realiseret følgende:

Omsætning	kr. 3.188.510
Bruttofortjeneste	kr. 1.824.531

Lønninger og andre personaleomkostninger	kr. 1.509.975
Øvrige omkostninger	kr. 1.046.656
Renter mv.	<u>kr. 7.683</u>
Underskud af driften i perioden, i alt	<u>kr. – 739.783</u>

De oplyste tal baserer sig på den foreliggende saldobalance pr. 31. august 2012, som jeg har gennemgået og fundet korrekt.

Der er ikke tale om en revisionsmæssig gennemgang, og der er ikke foretaget samme dispositioner, som det måtte kunne forventes i forhold til aflæggelse af en årsrapport for selskabet.”

Der er under sagen fremlagt en af 3F udarbejdet sammenligning pr. 1. marts 2012 af overenskomsten mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening og 3F's overenskomst med HORESTA. Sammenligningen omfatter 46 punkter. Sammenligningen har været gennemgået med Kristelig Arbejdsgiverforening, som er enig i det tekniske grundlag.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af Amin Skov, Karsten Høgild, Henning Troelsen og Bent Moos.

Amin Skov har forklaret blandt andet, at han indmeldte sig i Kristelig Arbejdsgiverforening umiddelbart efter, at han havde overtaget restauranten den 1. november 2011. Det betød, at restauranten blev omfattet af foreningens overenskomst med Kristelig Fagforening. Den 23. november 2011 blev han kontaktet af Henning Troelsen, 3F i Vejle, og der blev aftalt et møde. På mødet viste det sig, at 3F ønskede en overenskomst med restauranten. Han afviste at indgå overenskomst med 3F med henvisning til, at restauranten allerede var overenskomstdækket. Henning Troelsen oplyste, at 3F ikke anerkendte overenskomsten, og at afvisningen af at indgå overenskomst med 3F ville få konsekvenser.

Konflikten har betydet, at restauranten ikke længere får øl og vand leveret fra Carlsberg. Restauranten får i stedet sine drikkevarer fra en række mindre leverandører og fra supermarkeder, som typisk er dyrere. Restauranten går endvidere glip af kampagnetilbud og bonus fra Carlsberg. Han vil anslå, at bonustabet udgør ca. 30.000 kr. på årsbasis. Også kødvarer, vin og gas må restauranten selv hente, hvilket betyder en merpris og en stor ulempe for restauranten. Restauranten er endvidere afskåret fra at reklamere i Vejle Amts Folkeblad på avisens spalter og må i stedet reklamere ved brug af

særskilte indstik i avisen, som er meget dyrere end sædvanlige avisannoncer. Det skyldes, at avistrykkerne ikke må udføre trykkearbejde, hvis avisen indeholder annoncer fra restauranten.

3F er nabo til restauranten, og der har været blokadevagter med bannere på restaurantens område. Blokadevagterne har også delt løbesedler ud, herunder løbesedlen med madanmeldelsen, hvilket har været meget generende for driften. Den dårlige madanmeldelse skyldes utvivlsomt, at journalistens besøg på restauranten fandt sted, mens aktionerne mod restauranten var allermost effektive. Løbesedlerne er uddelt til forbipasserende, herunder gæster og mulige gæster til restauranten, og de er også blevet sat på biler, der holdt på restaurantens parkeringsplads. Han har fået at vide af flere gæster, at de har modtaget mails svarende til den mail af 15. maj 2012, der er refereret i sagsfremstillingen, vedhæftet billede af deres bil, hvilket de har følt ubehageligt. Det er hans fornemmelse, at 3F systematisk har fotograferet biler på gule plader, der har holdt på restaurantens parkeringsplads. Gæsterne parkerer nu andre steder eller bliver helt væk. Det er et problem for restauranten, som ellers ofte bruges som møde- og frokoststed for håndværkere og forretningsfolk.

Han blev først bekendt med, at restauranten ikke fik post omdelt, da han blev kontaktet af en journalist, som ønskede hans kommentar hertil. Restauranten modtog ikke varsel om sympatiaktionen forud for dens effektivering. Den manglende postomdeling har blandt andet betydet, at han ikke har kunnet få refunderet sygedagpenge, og at restauranten ikke har modtaget regninger fra kreditorer, hvilket har medført, at Vejlegården to gange er blevet taget til inkasso. Han arbejder ca. 95 timer om ugen og har ikke tid til selv at hente restaurantens post på posthuset. Post Danmark har efter hans opfattelse pligt til at omdele posten eller i det mindste returnere den til afsenderen.

Også renovationsaktionen fik han oplysning om gennem en journalist. Restauranten producerer meget organisk affald. Dette affald udgør en sundhedsrisiko, hvis det ikke bliver fjernet med jævne mellemrum, bl.a. fordi det tiltrækker måger og rotter. Han måtte derfor selv køre en del af affaldet væk. Afhentningen af organisk affald blev genoptaget efter nogen tids forløb. Renovationsaktionen er stadig virksom med hensyn til papaffald. Han har i hele perioden betalt fuld pris for renovation.

Konflikten er ikke en fordel for restauranten. Når han har sagt noget andet til journalister, så har det været som led i det psykologiske spil. Han har bestemt ikke tjent penge på konflikten, hvilket også ses af den opgørelse, hans revisor har foretaget. I starten var der en nyhedsinteresse, som førte til en

god omsætning, men alt i alt har konflikten medført et tab på formentlig omkring 400.000 kr. Han har ikke økonomisk interesse i, at konflikten fortsætter.

Karsten Høgild har forklaret blandt andet, at han er direktør i Kristelig Arbejdsgiverforening. Foreningen har en overenskomst med Kristelig Fagforening, og Restaurant Vejlegården er via medlemskabet af Kristelig Arbejdsgiverforening omfattet af denne overenskomst. Han har været involveret i sagen med 3F siden begyndelsen af december 2011. Han har deltaget i et møde med Bent Moos, hvor overenskomsten blev holdt op imod 3F's overenskomst. Der er teknisk set en række forskelle. Overenskomsten indgået mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening er på visse punkter bedre for lønmodtagerne end 3F's overenskomst med HORESTA, og det kan derfor være svært at konkludere, hvilken af overenskomsterne der er bedst. Efter hans opfattelse bidrager en mangfoldighed på overenskomstmarkedet samlet set til en bedre overenskomstdækning i Danmark.

Henning Troelsen, har forklaret blandt andet, at han er gruppeformand i 3F, Vejle. Baggrunden for konflikten er, at der på restaurationsområdet er behov for at øge overenskomstdækningen, der i dag er ca. 40 %. Det kom bag på ham, at restauranten ikke ønskede at indgå overenskomst med 3F. 3F anerkender ikke overenskomsten mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening, da den på mange punkter efter hans opfattelse er ringere end 3F's, og 3F må derfor bruge de redskaber, den danske model giver dem, for at få restauranter til at indgå en overenskomst med 3F, som giver lønmodtagerne samme beskyttelsesniveau som overenskomsten indgået med HORESTA. Baggrunden for, at 3F specielt interesserer sig for Restaurant Vejlegården, er, at restauranten før Amin Skovs overtagelse af den 1. november 2012 havde overenskomst med 3F. En del af medarbejderne er de samme, og de har nu fået forringet deres vilkår.

Han har været involveret i aktionerne mod restauranten. 3F har på intet tidspunkt – heller ikke under møder i Arbejdsretten – tilkendegivet, at man var enig i, at forbundets handlinger kunne være ulovlige kampskridt. Så snart 3F er blevet opmærksom på, at deres handlinger kunne opfattes som ulovlige, er handlingerne blevet stoppet.

På de tidspunkter, hvor 3F ikke var dækket ind med blokadevagter, tog de billeder af restaurantens gæsters biler for at gøre de besøgende opmærksom på konflikten på samme måde som ved at have

blokadevagter stående. Han fik både pæne svar og svar fra nogle, der ikke havde brudt sig om henvendelsen fra 3F, men han fik flest pæne svar.

Det er ham, der har lavet løbesedlen med madanmeldelsen, og det var ham, der delte den ud. Han delte den ud i en times tid til 18-22 personer, inden han stoppede, da han af en kollega fik at vide, at en journalist fra Vejle Amts Folkeblad var fortørnet over, at 3F havde brugt madanmeldelsen.

Bent Moos har forklaret blandt andet, at han sammen med Karsten Høgild foretog en sammenligning af de to overenskomster. Det er hans opfattelse, at 3F's overenskomst er bedst på de fleste punkter og samlet set.

Parternes argumentation

Klager, Kristelig Arbejdsgiverforening for Restaurant Vejlegården ApS, har til støtte for den principale påstand anført bl.a., at der er behov for en justering af retspraksis, således at grænserne for, hvad et fagforbund er berettiget til at foretage med hensyn til iværksættelse af hovedkonflikt og sympatikonflikter mod en virksomhed, som ikke ønsker at indgå overenskomst med organisationen, kommer til at afhænge af, om virksomheden i forvejen er dækket af en overenskomst. Er virksomheden i forvejen dækket af en overenskomst, må der skulle mindre til for at statuere, at et kampskridt er uproportionalt. Dette må ikke mindst gælde i en situation som den foreliggende, hvor omkring 2/3 af virksomhederne inden for restaurationsbranchen ikke har indgået overenskomst med et fagforbund. De iværksatte sympatikonflikter medfører endvidere særdeles væsentlige driftsmæssige gener for klager. Klager har mistet kunder og omsætning og er i dag truet på sit eksistensgrundlag. De iværksatte konflikter og kampskridt er derfor uproportionale i forhold til konfliktens formål og er dermed ulovlige allerede efter den retstilstand, som følger af hidtidig retspraksis.

Til støtte for den subsidiære og mere subsidiære påstand har klager anført, at 3F i væsentlig grad har gjort brug af og i et vist omfang fortsat gør brug af ulovlige kampskridt, som har truet og fortsat truer restaurantens eksistensgrundlag. 3F har således ved henvendelser til restaurantens gæster og potentielle gæster på retsstridig måde opfordret disse til at boykotte restauranten. 3F har herunder bl.a. overtrådt markedsføringsloven og krænket privatlivets fred. 3F har endvidere på retsstridig måde forhindret, at restauranten kan få udbragt sin post. Det følger af postlovgivningen og af transportministerens individuelle tilladelse til Post Danmark A/S, at restauranten har krav på at få ud-

bragt sin post, og 3F er derfor ikke berettiget til ved iværksættelse af konflikt at etablere en situation, hvor posten ikke kan udbringes til restauranten. 3F kan ikke påberåbe sig force majeure, når henses til, at 3F selv har etableret situationen. Det kan ikke føre til et andet resultat, at restauranten kan afhente sin post på det lokale postkontor. Udvidelsen af sympatikonflikten til at omfatte stop for afhentning af affald er også et ulovligt kampskridt, idet restauranten har et lovmæssigt krav på at få bortskaffet affald og betaler herfor. Det er særlig klart, at det var retsstridigt, at 3F i en periode udvirkede, at restauranten ikke kunne få afhentet sit biologiske affald, da det udgør en sundhedsrisiko, såfremt biologisk affald ikke bliver afhentet.

Det bestrides, at klager som følge af passivitet er afskåret fra at gøre indsigelser gældende mod sympatikonflikterne vedrørende postudbringning og afhentning af affald.

Specielt vedrørende den subsidiaire påstand har klager yderligere anført, at karakteren og omfanget af de ulovlige kampskridt indebærer, at hovedkonflikten er ulovlig, jf. herved Arbejdsrettens dom af 13. marts 2007 i sagerne A2007.639-641 (AT 2008.98). De ulovlige kampskridt indebærer endvidere, at restaurantens interesser og retsstilling reelt alene kan sikres, hvis Arbejdsretten bestemmer, at 3F er afskåret fra at opretholde hoved- og sympatikonflikter i en af retten fastsat ”fredningsperiode”, smh. herved den netop anførte dom, hvori Arbejdsretten traf afgørelse om en særlig genopretningsperiode, hvori der ikke lovligt kunne iværksættes frigørelseskonflikt.

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund, har anført bl.a., at 3F har en særlig interesse i at etablere konflikt i forhold til Restaurant Vejlegården, især da 3F før Amin Skovs overtagelse af restauranten den 1. november 2011 havde overenskomst med restauranten. Da overenskomsten mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening er ringere for de ansatte end 3F's overenskomst, fik de ansatte således deres retsstilling forringet ved overtagelsen. Det er efter dansk arbejdsret fuldt ud lovligt for et fagforbund under LO at etablere hovedkonflikt og sympatikonflikter mod en virksomhed, der ikke ønsker at indgå overenskomst med et fagforbund under LO, og dette gælder, selv om virksomheden er dækket af en overenskomst indgået med et udenforstående fagforbund, jf. bl.a. Arbejdsrettens dom af 12. december 2007 i sag A2007.831 (AT 2007.178) vedrørende Nørrebro Bryghus.

De kampskridt, der understøtter en konflikt, skal være lovlige og proportionale, men ved vurderingen heraf må det tages i betragtning, at en konflikt skal ”gøre ondt”, da dens formål er at lægge et effektivt pres på virksomheden. I den foreliggende sag er 3F ikke gået for vidt, hvilket man heller ikke på noget tidspunkt har anerkendt, heller ikke under retsmøder i Arbejdsretten, og der er ingen dokumentation for, at restauranten er lukningstruet som følge af de iværksatte kampskridt. Tværtimod peger nyhedsomtalerne på, at restauranten har fordel af konflikten.

Bannerne og løbesedlerne har ikke haft karakter af en opfordring til kundeboykot, men har alene opfordret restaurantens kunder til refleksion, og der har i øvrigt alene været tale om kortvarige aktioner. Den manglende postudbringning og manglende afhentning af affald er et resultat af sympatiaktioner, som er iværksat af 3F, der også har iværksat hovedkonflikten. Der skal i den situation mere til, for at der statueres uproportionalitet, end hvis konflikterne var iværksat af forskellige faglige organisationer. Det er ikke uproportionalt, at restauranten ikke får udbragt post, da posten kan afhentes på postkontoret. Det følger endvidere af tilladelsen til Post Danmark A/S, at postbefordringspligten ophører ved force majeure, og en arbejdsstandsning udgør en klassisk force majeure situation. Hvis klager ikke er enig heri, må klager gøre sine krav gældende over for Post Danmark A/S. Den manglende afhentning af biologisk affald stod kun på i en kort periode, og der er samlet set kun tale om mindre uregelmæssigheder hvad angår affaldsafhentningen. Der er derfor heller ikke på dette punkt tale om uproportionalitet.

Restauranten har i øvrigt i relation til postudbringning og afhentning af affald udvist retsfortabende passivitet, idet man først den 8. august 2012 påberåbte sig, at disse konflikter er ulovlige.

Hvis det måtte antages, at der i visse tilfælde har været anvendt ulovlige kampskridt, har disse ikke en karakter og et omfang, der kan bevirke, at hoved- og sympatikonflikterne erklæres ulovlige. Der er ikke hjemmel til, at Arbejdsretten kan bestemme, at en konflikt ikke må opretholdes i en ”fredningsperiode”.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Klager ønsker bl.a. dom for, at adgangen til at iværksætte konflikt over for Restaurant Vejlegården ApS må undergives begrænsninger i forhold til, hvad der følger af Arbejdsrettens praksis, under hensyn til, at restauranten allerede er dækket af en overenskomst med et andet fagforbund.

Som anført i Arbejdsrettens dom af 12. december 2007 i sag A2007.831 (AT 2007.178) vedrørende Nørrebro Bryghus er det karakteristisk for den danske arbejdsmarkedsregulering, at lønniveauet og andre arbejdsvilkår sikres gennem de kollektive overenskomster og ikke gennem lovgivning. Arbejdstagerorganisationernes konfliktret til opnåelse af kollektiv overenskomst er således af afgørende betydning for udviklingen i lønfastsættelsen og opnåelsen af andre centrale arbejdsvilkår i Danmark. Der har flere gange i Folketinget været fremsat forslag til folketingsbeslutning, der skulle pålægge regeringen at fremkomme med forslag om begrænsning af arbejdstagerorganisationernes adgang til at iværksætte konflikt, f.eks. i tilfælde, hvor et fagforbund iværksætter konflikt for at opnå overenskomst på et område, der allerede er dækket af en overenskomst med et andet fagforbund. Disse forslag er ikke blevet vedtaget, idet der bl.a. er henvist til, at en lovregulering af konfliktretten vil være meget vanskelig og fundamentalt vil ændre den måde, hvorpå rollerne på det danske arbejdsmarked hidtil har været fordelt.

Arbejdsretten finder i overensstemmelse hermed, at spørgsmålet om hovedkonfliktens, sympatikonfliktens og de omtvistede kampskridts lovlighed, herunder med hensyn til proportionalitet, må afgøres i lyset af Arbejdsrettens sædvanlige praksis.

Der skal under denne sag tages stilling til, om de konflikter og kampskridt, der er iværksat over for Restaurant Vejlegården, overskrider grænserne for det tilladelige. Arbejdsrettens praksis herom er beskrevet i ”Hovedorganisationernes redegørelse om retten til at iværksætte konflikt til støtte for krav om overenskomst”, afgivet af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark i juni 2003. Det hedder i redegørelsens afsluttende ”Sammenfatning af retstilstanden” bl.a.:

”Spørgsmål om lovligheden af varslede kollektive kampskridt eller af de i denne anledning udstedte konfliktvarsler samt spørgsmålet om lovligheden af anvendelse af kollektive kampskridt til støtte for krav om overenskomst på områder, hvor kollektiv overenskomst ikke er indgået, henhører under Arbejdsrettens kompetence jf. arbejdsretslovens § 9, stk. 1, nr. 3 og nr. 5.

Arbejdsrettens praksis viser, at retten opstiller en række kriterier, der altid indgår i rettens bedømmelse af konkrete sager. Kriterierne er følgende:

Konfliktens overordnede karakter. Der skal mellem lønmodtagerorganisationen og arbejdsgiveren bestå en interesseløst dvs. en uenighed om, hvorvidt – og i bekræftende fald under hvilke forudsætninger – en kollektiv overenskomst skal indgås eller fornyes.

Konfliktens formål. Konflikten skal forfølge et rimeligt fagligt formål. Formålet med lønmodtagerorganisationens iværksættelse af konflikt skal være at opnå en kollektiv overenskomst med den arbejdsgiver, der lader arbejde, som naturligt henhører under lønmodtagerorganisationens faglige område, udføre. En konflikt der tager sigte på, at opnå overenskomstdækning for arbejdsfunktioner, der ikke falder inden for den aktionerende lønmodtagerorganisationens faglige område, er ulovlig. Hvis det arbejde, der søges overenskomstdækket ikke i forvejen er overenskomstdækket, vil udgangspunktet være, at der forfølges et rimeligt fagligt formål. Ved bedømmelsen af, hvad der er en lønmodtagerorganisationens naturlige, faglige område spiller det ingen rolle om organisationen aktuelt har nogen medlemmer på den konfliktramte virksomhed. Derimod skal organisationen have den fornødne og aktuelle interesse i at overenskomstdække det pågældende område. De formål, lønmodtagerorganisationen lovligt kan forfølge og understøtte med anvendelse af kollektive kampskridt, kan være begrænset af lovgivning eller overordnede aftaler f.eks. hovedaftaler. Formålet med konflikten må ikke være indgåelse af en overenskomst, hvis indhold helt eller delvist er i strid med lovgivningen.

Konfliktens midler. De kollektive kampmidler, lønmodtagerorganisationen tager i anvendelse med henblik på at formå arbejdsgiveren til indgå en kollektiv overenskomst, skal i sig selv være lovlige. Grænserne for, hvilke kampskridt der lovligt kan tages i brug, fastlægges af Arbejdsretten og under hensyntagen til eventuelle overordnede retsgrundlag i form af lovgivning eller aftaler. Lønmodtagerorganisationens kampmidler er primært strejke og blokade; arbejdsgiverens primært lockout og boykot. I praksis vil det ofte være af afgørende betydning for lønmodtagerorganisationen at understøtte hovedkonflikten med en sympatikonflikt. Fysiske blokader er ikke lovlige kampskridt. Kampskridt, der berøver den konfliktramte arbejdsgiver enhver eksistensmulighed, er ligeledes ulovlige.

Konfliktens omfang og virkning. Det mål (den kollektive overenskomst), lønmodtagerorganisationen søger opnået gennem anvendelse af en konflikt, skal stå i et rimeligt forhold til de midler (de kollektive kampskridt), lønmodtagerorganisationen anvender for at nå målet. En sådan "proportionalitetsafvejning" foretages af Arbejdsretten. I de relativt sjældne tilfælde, hvor retten får forelagt spørgsmål om forholdet mellem det mål, der søges opnået, og de midler, der anvendes, synes retten at være tilbageholdende med at kende en konflikt ulovlig ud fra proportionalitetsbetragtninger. Dette gør sig særligt gældende i situationer, hvor alene lønmodtagerorganisationens egne medlemmer er berørt af konflikten. Bedømmelsen af, om de midler, der under en i øvrigt lovlig konflikt anvendes, er ude af proportioner med det mål, der søges opnået, synes derfor at have sin største betydning i tilfælde, hvor andre lønmodtagerorganisationer har iværksat sympatikonflikter til støtte for den lønmodtagerorganisation, der er part i hovedkonflikten."

Arbejdsretten lægger efter bevisførelsen til grund, at 3F's hovedformål med at kræve overenskomst i den foreliggende sag er at fastholde og forsvare veletablerede overenskomstmæssige positioner, herunder de mindsterettigheder for faglært og ufaglært personale, som man har opnået gennem forbundets landsdækkende overenskomst med HORESTA. Arbejdsretten finder endvidere, at 3F's interesse i at opnå overenskomst med Restaurant Vejlegården under hensyn til forbundets position og medlemstal har den fornødne styrke og aktualitet til, at konflikten forfølger et rimeligt fagligt

formål. Det kan ikke heroverfor tillægges betydning, at Restaurant Vejlegården allerede er dækket af overenskomsten mellem Kristelig Arbejdsgiverforening og Kristelig Fagforening. Kristelig Fagforening står med hensyn til medlemmer og overenskomstdækning i et frit konkurrenceforhold til 3F uden de begrænsninger, som vil gælde, hvis de konkurrerende forbund var tilsluttet en fælles hovedorganisation. Hovedkonflikten er derfor som udgangspunkt lovlig, jf. herved bl.a. Arbejdsrettens dom af 6. maj 1999 i sagerne A98.632 og A98.702 (AT 1998.53).

Ved vurderingen af sympatikonflikterne, herunder deres betydning for hovedkonfliktens lovlighed, må det tages i betragtning, at der i dansk arbejdsret er en vidtgående adgang til at etablere sympatikonflikt til støtte for lovlige overenskomstkraav. Hovedbetingelsen for, at en sympatikonflikt er lovlig, er, at selve hovedkonflikten er lovlig. Dernæst skal der være interessefællesskab mellem lønmodtagerne i hoved- og sympatikonflikten. Endvidere skal sympatikonflikten være egnet til at påvirke hovedkonflikten. Endelig skal sympatikonflikten stå i et rimeligt forhold til det mål, der søges opnået ved hovedkonflikten.

Arbejdsretten finder, at 3F's interesse i at fastholde og forsvare de nævnte veletablerede overenskomstmæssige positioner, som forbundet har opnået gennem den landsdækkende overenskomst med HORESTA, er fundamental og så stærk og legitim, at den retfærdiggør, at der fra de øvrige afdelinger af 3F er iværksat effektive sympatikonflikter, der nødvendigvis må være mærkbare for restauranten. Der er således det fornødne interessefællesskab mellem lønmodtagerne i hovedkonflikten og sympatikonflikterne, ligesom de iværksatte sympatikonflikter findes at være egnet til at påvirke hovedkonflikten.

Spørgsmålet er herefter, om sympatikonflikternes omfang er urimeligt i forhold til det mål, der søges opnået med hovedkonflikten, og om der i forbindelse med hovedkonflikten og sympatikonflikterne er anvendt ulovlige kampskridt samt, hvis det er tilfældet, hvilken betydning det har for konflikternes lovlighed.

Det bemærkes indledningsvis, at klager ikke findes at have fortabt retten til at gøre indsigelser mod sympatikonflikterne på grund af passivitet.

Det følger af Arbejdsrettens praksis, at en konflikt ikke må være så omfattende, at den helt afskærer en arbejdsgiver fra at udøve sin virksomhed. Dette indebærer, at det er ulovligt, hvis en arbejdsstagerorganisation som led i en konflikt for eksempel ved uddeling af løbesedler opfordrer den konfliktramte virksomheds nuværende og potentielle kunder og forretningsforbindelser til at boykotte virksomheden. Arbejdsretten finder, at nogle af de løbesedler m.v., 3F har anvendt, indeholdt opfordringer til restaurantens gæster og potentielle gæster til ikke at spise på restauranten. Det drejer sig om bannerne anvendt af 3F's blokadevagter med teksten "GÅ BARE VIDERE! Restaurant Vejlegården ønsker ikke at indgå overenskomst", løbesedlerne med teksten "Vi opfordrer til at man i stedet går på overenskomstdækkede spisesteder. Se liste på bagsiden" og løbesedlerne med teksten på bagsiden af madanmeldelsen i Vejle Amts Folkeblad "Restaurant Vejlegården ønsker ikke ordentlige løn- og aftaleforhold for deres ansatte. Du finder spisesteder med overenskomst på www.3f.dk/spisesteder". Anvendelsen af det nævnte banner og de nævnte løbesedler er derfor ulovlige kampskridt. Det samme gælder de mails, 3F har sendt til restaurantens gæster, herunder mails af 15. maj og 7. juni 2012.

Arbejdsretten finder endvidere, at det henset til sundhedsfaren ved, at organisk affald ikke afhentes, var uproportionalt og dermed ulovligt, at 3F ved sympatikonflikten, der blev iværksat den 29. maj 2012, etablerede en situation, hvorefter organisk affald i en periode ikke blev afhentet. I denne udstrækning har sympatikonflikten iværksat for at forhindre afhentning af affald været ulovlig.

Arbejdsretten finder derimod ikke grundlag for at anse de øvrige kampskridt for uproportionale eller på anden måde ulovlige. Dette gælder tillige sympatikonflikten iværksat for at hindre postudbringning, da restauranten har mulighed for at hente sin post på postkontoret. Det bemærkes herved, at Arbejdsretten ikke har kompetence til at tage stilling til retsforholdet mellem Restaurant Vejlegården og Post Danmark A/S, herunder om Post Danmark har været berettiget til at undlade postudbringning.

Hvad angår de ulovlige kampskridt i form af uretmæssige kundehenvendelser mv. og afskæring af afhentning af organisk affald, har indsigelser mod disse kampskridt ført til, at 3F er ophørt hermed, og det er, som sagen foreligger oplyst, ikke sandsynliggjort, at disse ulovlige kampskridt har haft nogen nævneværdig indflydelse på konfliktens forløb, endsize haft afgørende betydning for Restau-

rant Vejlegårdens virksomhedsudøvelse. Brugen af disse ulovlige kampskridt kan derfor ikke føre til generelt at anse hovedkonflikten og/eller sympatikonflikterne for ulovlige.

Det er efter bevisførelsen endvidere ikke godtgjort, at de iværksatte kampskridt og sympatikonflikter, som alene har omfattet 3F's egne medlemmer, har haft som en uundgåelig konsekvens, at Restaurant Vejlegården tvinges til lukning. På denne baggrund – og under hensyn til det ovenfor anførte om 3F's interesse i at opnå overenskomst – finder Arbejdsretten, at der ikke er grundlag for at fastslå, at de lovligt iværksatte kampskridt og sympatikonflikter overskrider grænserne for det tilladelige.

Herefter tager Arbejdsretten indklagedes frifindelsespåstand over for klagers principale og subsidiære påstand til følge, mens klagers mere subsidiære påstand tages til følge i det nedenfor anførte omfang.

Thi kendes for ret:

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund, skal anerkende, at forbundets anvendelse af

- bannerne med teksten "GÅ BARE VIDERE! Restaurant Vejlegården ønsker ikke at indgå overenskomst",
- løbesedlerne med teksten "Vi opfordrer til at man i stedet går på overenskomstdækkede spisesteder. Se liste på bagsiden" og
- løbesedlerne med teksten på bagsiden af madanmeldelsen i Vejle Amts Folkeblad "Restaurant Vejlegården ønsker ikke ordentlige løn- og aftaleforhold for deres ansatte. Du finder spisesteder med overenskomst på www.3f.dk/spisesteder"

er ulovlig.

Indklagede skal anerkende, at de mails, 3F har sendt til restaurantens gæster, herunder mails af 15. maj og 7. juni 2012, er ulovlige.

Indklagede skal anerkende, at sympatikonflikten, der blev iværksat den 29. maj 2012, var ulovlig for så vidt angår manglende afhentning af organisk affald.

I øvrigt frifindes indklagede.

I sagsomkostninger til Arbejdsretten skal Kristelig Arbejdsgiverforening betale 1.000 kr., og Landsorganisationen i Danmark skal betale 1.000 kr.